ושניהם אסורין (א)**מלהעמיד ריחים ותנור.** לקבוע ריחים ולגדל תרנגולים בחותה חלר: הכי גרסינן **היה אחד מהם מודר הנאה על חבירו כופין אם הנודר.** שהדיר את חבירו למכור את חלקו. אתאן לרבנן דאמרי אסורים ליכנס לחצר: **היה אחד מן השוק מודר מן א'.** מן השותפים לא יכנס: **גמ' בגדרו הוא דפליגי.** היכא דנדרו שניהם זה מזה דזה אמר לחבירו קונם שאני נהנה לך וזה אומר קונם שאני נהנה לך דעכשיו נדרו זה מזה ממש ואתם הוא דקא אמרי רבנן ליכנס לחצר דאיהו עצמו קאסר עליה אבל הדירו זה את זה דכל אחד הדיר את חבירו ואמר קונם שאתה נהנה לי קונם נכסי עליך דמרוייהו אנוסים דכל אחד אסר ליה חבריה שלא מדעתיה אתם מודו ליה רבנן לר' אליעזר דזה נכנס לתוך שלו וזה נכנס לתוך שלו: **או דילמא אפילו בהדירו [זה את זה] נמי פליגי.** דלא שנא אנוסין ול"ש רוצין: **ה"ג מתפארת.** דבגדרו מיירי ובגדרו הוא דפליגי דקתני כופין את הנודר: **אי אמרת בשלמא בגדרו.** שגדר שלא יהנה מחבירו להכי כופין דאיהו הוא דאסר אנפשיה: **אלא אי אמרת בהדירו חבירו אמאי כופין אותו.** הא איהו לא עבד מידי דמינס אנוס אלא ודאי בגדרו פליגי: ד)**כעין כה כדי חלוקה.** ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה וטעמא דמאן דאסר הואיל ואפשר בחלוקה: **אבל אין כה כדי חלוקה דברי הכל מותר.** דמאי אפשר ליה למיעבד: בדבר

א'ושניהם אסורים להעמיד ריחים ותנור ולגדל תרנגולים היה אחד מהם מודר הנאה מחבירו לא יכנס לחצר רבי אליעזר בן יעקב אומר ב'יכול הוא לומר לו לתוך שלי אני נכנס ואיני נכנס לתוך שלך וכופין את הנודר למכור את חלקו היה אחד מן השוק מודר באחד מהם הנאה לא יכנס לחצר רבי אליעזר בן יעקב אומר ג'יכול לומר לו לתוך של חבירך אני נכנס ואיני נכנס לתוך שלך ד)ה'המודר הנאה מחבירו ויש לו מרחץ ובית הבד מושכרין בעיר אם יש לו בהן תפיסת יד אסור אין לו בהן תפיסת יד מותר ה)ו'האומר לחבירו קונם לביתך שאני נכנס ושדך שאני לוקח מת או שמכרו לאחר מותר ז'קונם בית זה שאני נכנס שדה זו שאני לוקח מת או שמכרו לאחר אסור: **גמ' איבעיא** להו בנדרו פליגי הדירו זה את זה מאי מי אמרינן בגדרו הוא דפליגי אבל בהדירו זה את זה מודו ליה רבנן לראב"י דכי אנוסין דמו או דילמא אפילו בהדירו זה את זה פליגי רבנן ת"ש היה אחד מהן מודר הנאה מחבירו ופליגי רבנן תני נדור מחבירו הנאה הכי נמי מסתברא דקתני סיפא וכופין את הנודר למכור את חלקו אי אמרת בשלמא דנדר הוא היינו דקתני כופין אלא אי אמרת דאדריה אמאי כופין אותו הא מינס אנס אמר רבה אמר זעירי מחלוקת

בו ויכא לעשות כן. וכ"ת בשלמא לרבנן דאסרי ליה אפילו בדריסת הרגל איכא טעמא דשמא יתקנא לפי שהוא אסור בדריסת הרגל וחבירו מותר ואין בידו למחות אבל לרבי אליעזר בן יעקב מאי איכפת ליה בדריסת הרגל איהו נמי שרי ואי מקנא בחבריה בהעמדת ריחים ליעבב עליה דהא כי האי גוונא שותפין יכולין לעבב איכא למימר דכיון דהשותפין כי האי גוונא לא קפדי זילא ביה מילתא לעבודי דהא הך סיפא בנדרו זה מזה אוקימנא לה גרס לו איסור אלא הוא עצמו גרס שנדר למה יעכב חבירו מדבר שאין השותפין מקפידין בו הילכך לעבודי כסיפא ליה מילתא ומתוך שהדירו מעמיד ריחים יתקנא בו לומר תעשה כן גם אני: **היה אחד מן השוק מודר מאחד מהם הנאה הרי זה לא יכנס לחצר.** הך בגא לא תנא לה משום תנא קמא דלדידיה פשיטא אם על חבירו יכול לעבב על אחד מן השוק צריכא למימר אלא לאשמועינן רבותא דר' אליעזר בן יעקב תנא ליה דאפילו על אחד מן השוק אין שותף יכול לעבב ולפנינו תראה דעתי דאפילו לרבותא דרבנן תנא ליה. מיהו כתב הרשב"א ז"ל דדוקא כשהוא נכנס לצורך השותף בין שהוא לצרך לשותף או שהשותף צריך לו לפי שהחצר לדריסת רגליהם ולכל מי שצריך להם לא הקנו אותו לכל העולם. אבל הרא"ה ז"ל כתב דבכל ענין שרי ולא נראו לי דבריו ה): **גמ' מי אמרינן בגדרו הוא דפליגי רבנן אבל בהדירו מודו ליה רבנן לר' אליעזר בן יעקב דבאנוסים דמו.** כלומר דילמא כולהו סבירא להו דיש בריה ומדינא אפילו בגדרו שרי אלא דרבנן סברי קנסינן להו ור' אליעזר בן יעקב סבר דלא קנסינן אבל בהדירו דלא שייך קנסא שרי מדינא דיש בריה ואתיא הא דלא כרבינא דאוקי פלוגתייהו בפרק שור שנגח את הפרה [כ"ק נא:] דיש בריה ואין בריה או דילמא בהדירו נמי פליגי רבנן וכסברייה דרבינא התם: **ה"ש היה אחד מהן מודר הנאה מחבירו ופליגי רבנן.** ואתם מודר מחבירו קתני אלמא אפילו בהדירו פליגי: **תני נדור מחבירו.** כלומר דנודר נמי מודר קרי ליה דמודר משמע בין מפי עצמו בין מפי אחריס: **אי אמרת בשלמא דנדר הוא היינו דכופין.** לפי שהוא גרס לעצמו אלא אי אמרת דלא נדר הוא אמאי כופין הא מינס אנס. ואם תאמר ולימא ליה לעולם בהדירו חבירו עסקינן וכי קתני כופין את הנודר את המדיר קאמר יש לומר דלא סבירא לן שיהא בדין לכוף אדם למכור את שלו מפני שאסר נכסיו על חבירו אבל לנודר עצמו ראוי לכוף דמה הנאה יש לו לאסור על עצמו נכסיו [של חבירו] ואיכא למיחש שמא יכשל. ויש לתמוה על הרב רבינו משה בר מיימון ז"ל שכתב דלמדיר הוא שכופין שאע"פ שזה הוא דרך הירושלמי [פ"ה ה"ו] אין זה דרך הגמ' שלנו וכבר השיג עליו הראב"ד ז"ל. ומיהו אם היה רגיל להדיר כופין אותו למכור והכי תניא בתוספתא [פ"ג הי"ו] היה א' מהם רגיל להדיר הנאה על חלקו כופין את הרגיל למכור חלקו ומפרש בירושלמי דבתרי זימנין מיקרי רגיל דאמרינן התם [פ"ה ה"ג] עברת לך קמייתא ועברו עליך תניינא ועברו עליך מכאן ואילך אי מכור חלקך או שרי נדרך. ולא איפשטא בעיין אי פליגי רבנן אפי' בהדירו. וא"ת ליפשוט ליה מדתנן לקמן (דף מז:) הריני עליך חרם ואת עלי שניהם אותרים בדבר של עולי בבל ואסורים בדבר של אותה העיר ואיזה דבר של אותה העיר הרחבה והמרחץ וביתא הכנסת אלמא אפילו בהדירו פליגי תירץ הרב ר' יונה ז"ל דהתם היינו טעמא משום דאע"ג דמודר אנים כיון דנודר לא אנים ואסור שניהם אסורים דאי שרית מודר לא ליית נודר ומשום הכי לא פלוג רבנן:

מחלוקת

ושניהם אסורין אסורין להעמיד ריחים ותנור ולגדל תרנגולים. ד"ה ד"ה ד"ה

מחלוקת בשיש בה כדי חלוקה. דרבנן אסרי משום דסברי אין ברירה ולא אמרי' הודר הדבר כשמשמש דגוף החלר קנוי לו לתשמישו משום דכיון שיש בה דין חלוקה בשעת קנייתן לא הודר שיהא רשאי זה להשתמש בחלק זה דשמא לא יבא לחלקו ור"ל סבר דאפי' בכי הא אמרינן ברירה לפי שבתחלה כשקנו אותה על דעת כן קנאוה שכל עוד שלא יחלוקו אותה יהא כל גוף החלר קנוי לשתיהם כל אחד מהם: **אבל אין בה דין חלוקה דברי הכל מותר.** משום דכיון דאין בה דין חלוקה והדבר ידוע שלעולם תעמוד בשותפות ושיש רשות לכל אחד מהם להשתמש בה כל שעה שירצה כ"ע מודו דיש ברירה לפי שרוב קניה זו הודרה מתחילתה ולא דמיא לשאר ברירות דעלמא וכמו שפירשתי אני במשנתינו: **אמר ליה רב יוסף והא ביה בכנסת דכמי שאין בו כדי חלוקה דמי וקנן שניהם אסורים בדבר של אותה העיר.** ומפרש ואזיל דהא מתניתין דפרקין (לקמן מח.) דדבר של אותה העיר כגון בית הכנסת ובשלמא לי אמרת דבחלר שאין בה דין חלוקה דברי הכל מותר מתניתין אמאן תרמייה: **אלא אמר רב יוסף אמר זעירי מחלוקת שאין בה כדי חלוקה.** דרבנן סברי דאפי' בכי הא אין ברירה ור' אליעזר סבר דכיון שאי אפשר לאחד מן השותפין לעכב את חבירו מלהשתמש בו לעולם ולא לבופו לחלוק מתחלה ע"מ כן קנאוה שתהא גופה קנויה לגמרי לכל אחד לתשמישו בשעת תשמישו וכשמשתמש בה אמרי' הודר הדבר למפרע שמתחלה היתה קנויה לו לשעה זו וס"ל לר' אליעזר דהכי דבעלמא אין ברירה בכי הא יש ברירה לפי שעיקר הקניה נתברר משעה ראשונה: **אבל יש בה דין חלוקה דברי הכל אסור.** משום דכיון שחבר זו לחלוקה היא עומדת אי אפשר לומר שתתחלה קנאוה כולה כל אחד לתשמישו דשמא הא' יכוף את חבירו הלכך אפי' לר' אליעזר בן יעקב אסורין. וכתב הרשב"א ז"ל דלא מיבעיא קודם חלוקה דאסורים אלא אפילו לאחר חלוקה נמי אסורין דליכא למימר כיון שחלקו הודר הדבר למפרע שהוא חלקו המגיעו משעה ראשונה והוא לא נאסר אלא בחלק חברו דא"ה הויא ליה הך ברירה כשאר ברירות דעלמא וקי"ל בדאורייתא אין ברירה וכ"ת מ"מ הא קי"ל כשמואל דאמר (נ"ק ט.) האחין שחלקו לקוחות הן והרי זה כאילו לקחה ממנו ליתא דאפילו לקחה ממנו אסורה כדאמרי' לעיל (דף לד:) גבי כברי עליך דאע"ג דיהבי' ליהליה במתנה כל היכא דלא אפסקיה אחר אסור ומכירה הרי היא כמתנה וכדתנן [ע"ל] קונם ביתך שאני נכנס שדך שאני לוקח מת או מכרו לאחר מותר הא מכרו לו אפי' בלומר קונם ביתך שאני נכנס אסור זהו דעת הרשב"א ז"ל. אבל הרמב"ם ז"ל כתב בפ"ז מהל' נדרים (ה"ד) היו שניהן שותפין בחבר אם יש בה דין חלוקה הרי אלו אסורים ליכנס בה עד שיחלוקו ויכנס כל א' וא' לחלקו אלמא ס"ל ז"ל דלאחר חלוקה שרי וג"ל בטעמו ז"ל דאע"ג דקיי"ל דבדאורייתא אין ברירה אפ"ה אנן סהדי שע"מ כן נשתתפו שלא יוכל אחד מהן לאסרה על חברו בענין שתהא נאסרת עליו לאחר חלוקה דא"ה אסר עליה נכסי דידיה ואינו נדין: **מתני'** [6] **המודר הנאה מחבירו ויש לו מרתף וביה הבד מושכרים בעיר.** ויש לו למדיר מרתף ובית הבד אלא שהשכירן לאחר: **אם יש לו בהן תפיסת יד.** למדיר אסור מודר ליהנות מהם דכיון דיש לו למדיר בהם תפיסת יד הוו להו כדידיה. ובגמרא מפרש היכי דמי תפיסת יד: **ואם אין לו בהם תפיסת יד מותר.** דלאו מדידיה מתהני אלא [מהשוכר]. וכתב הרשב"א ז"ל דכי אמרי' דבשאין לו בהן תפיסת יד מותר דוקא כשהיו מושכרין כבר אבל השכירן לאחר מכן לא דאע"ג דתנן בסמוך [נעיל ע"א] לביתך שאני נכנס מת או מכרו לאחר מותר דוקא במכירה הוא דשרי אבל בשכירות לא דאם איתא דאפי' בשכירות שרי ליתני השכירן וכ"ש מכרן אלא ודאי כל שקדם נדרו לשכירותו אין האיסור מסתלק ע"י שכירות אבל מתני' בהשכירן כבר ולפיכך כל שאין לו בהן תפיסת יד אין האיסור חל עליהם: **גמ' ומה תפיסת יד אמר רב נחמן למחנה לשלש ורביע.** דכיון דבעל המרתף משתכר כפי מה שהמרתף מרויח הוה ליה כדידיה: **אבל בכיליס מותר.** דרכן היה שבעל המרתף משתכר בכיליס שהבאים לרחון שם היו לוקחים אותם ממנו ומש"ה קאמר שאם אין בעל המרתף משתכר בריוח המרתף כלל אלא שייר לעצמו אותו ריוח של כיליס [מותר] לפי שאינו מגוף המרתף: **אביי אמר אפי' בכיליס אסור.** דאפי' הכ"ג מקרי תפיסת יד: **היכי דמי דשרי דמקבל בטסקא.** שאינו נוטל חלק הידוע בריוח המרתף אלא שנותן לו שכר דבר קבוע לשנה וכל הכ"ג אסתלק ליה בעל המרתף ממרתאו לגמרי. ואיכא למידק אשמעתין ואפי' הכ"ג היכי שרי דהא מ"מ גוף המרתף של משכיר הוא ויכול לאסור אותו על השוכר עצמו כדאמרינן בערכין בפ' האומר משקלי עלי (דף כח.) המשכיר בית לחבירו והקדישו הדר בו מעלה שכר להקדש ומוקמינן לה כשהקדישו משכיר דשוכר מעלה שכר להקדש ואקשינן התם הדר בו מעלה שכר להקדש היכי דייר בו במעילה קאי אלמא יכול לאסרה על השוכר כיון שגוף הקרקע שלו וכ"ש שיכול לאסרה על אחרים וכי אין לו בהם תפיסת יד אמאי שרי מרתו בתוספות דאין ה"ג שאם אסר אותו המרתף בפי' חייל אסוריה כיון שהגוף שלו כי ההיא דפרק משקלי עלי שהקדים הבית עצמו אבל הכא במודר הנאה מנכסיו סתם איירי ואין דעתו על מה שהשכיר. ואי קשיא לך דהא לעיל בפרק אין בין המודר (דף מג:) הוה מלקא דעתך דאין דעתו על מה שהפקיר ואדהיה ליה איכא למימר דלא דמי דודאי כשאדם אוסר נכסיו סתם דעתו על כל מה שהוא ברשותו ולפיכך כיון שאין ההפקר עדיין הפקר ולא המתנה מתנה אף הם בכלל האיסור אבל מה שיצא מרשותו לשעתו בשכירות כיון דהשתא מיהת לאו ברשותיה קאי אין דעתו לאסרו. ור"ת ז"ל תירץ דההיא דפרק משקלי עלי דוקא גבי הקדש ומשום דהקדש מפקיע מידי שעבוד אבל הכא גבי קומות אע"ג דמפקיעין מידי שעבוד כדאיתא בפ' אע"פ (כתובות נט:) ובפרק בתרא דמכילתין (דף פו:) ה"מ בקונם כללי כעין הקדש אבל בקונם פרטי כיון דלא דמי להקדש אלמוה רבנן לשעבודיה דאידך דלא ליפקע ליה כי היכי דאמר התם דאלמוה רבנן לשעבודיה דבעל וכך הורה ר"ת ז"ל. ואחרים תירצו דההיא דפרק משקלי עלי בשלא הקדים שכרו למשכיר וכיון דלא סגיא שלא יתחייב השוכר לתת שכר להקדש נמצא שיש להקדש יד וזכות בכל הבית כמו שהיה למשכיר ולפיכך חל הקדש על הבית וכי דייר בה במעילה קאי אבל מתני' כשהקדיש שוכר למשכיר שכרו וכיון דאסתלק ליה משכיר לגמרי לא מצי אסר ובירושלמי [פסחים פ"ד ה"ט] נמי מפליג כה"ג בין הקדיש לו שכרו ללא הקדיש. ובודאי דההיא דפרק משקלי עלי לא קשיא דהתם במשכיר בית סתם עסקינן ורמיה לדבר דקתני דהתם נפל חייב להעמיד לו בית ואי בבית זה נפל אחזא אלא ודאי בבית סתם עסקינן ומש"ה פרכינן היכי מצי דייר בה במעילה קאי דכיון דלא השכיר לו בית ידוע אלא בית סתם ודאי מצי מקדיש ליה משכיר ויהיב ליה לשוכר ביתא אחרינא אבל בבית זה ודאי לא מצי משכיר מקדיש ליה דהא אע"ג דהקדש מפקיע מידי שעבוד ה"מ הקדש מזבח אבל הקדש בדק הבית לא כדעת רש"י ז"ל ושלא כדברי ר"ת ז"ל שהוא סובר שאפי' הקדש בדק הבית מפקיע מידי שעבוד ורמיה לדבר מדאמר בפרק אע"פ [כתובות נט.] ובסוף מכילתין [פו.] הא לא דמיא אלא לאומר לחבירו שדה זו שמשכנתי לך לעשר שנים לכשאפדנה ממך תקדוש דקדשה אלמא דוקא לכשיפדנה אבל קודם לכן לא קדשה הילכך ההיא דפרק משקלי עלי לא קשיא כלל אמתניתין. ומיהו אכתי מתניתין לא ניחא דהא קומות בקדושת הגוף דמיין כדאיתא בפרק אע"פ (כתובות נט:) ובסוף מכילתין [פו:] ואמאי לא מפקיעין מידי שעבוד הילכך לא מפרקא מתני' אלא בחד מהנך פירוקי דכתיבנא ואני כבר כתבתי במשנתינו דאפילו קונם פרטי ואפי' הקדיש שכר שוכר מצי משכיר לאסרו עליו ואדמיאן להו תרי פירוקי בתראי. ואחרים תירצו דהאי מושכרים דהכא לאו מושכרים כעין שכירות אחר

מחלוקת (6) שיש בה כדי חלוקה אבל אין בה כדי חלוקה דברי הכל מותר א"ל רב יוסף הרי בית הכנסת דכמי שאין בו כדי חלוקה דמי ותנן שניהן אסורין בדבר של אותה העיר אלא אמר רב יוסף אמר זעירי אמחלוקת שאין בה כדי חלוקה אבל יש בה כדי חלוקה דברי הכל אסור אמר רב הונא הלכה כר"א בן יעקב וכן א"ר אלעזר הלכה כר' אליעזר בן יעקב: המודר הנאה מחבירו ויש לו שם מרתף וכו': וכמה תפיסת יד אמר רב נחמן למחצה לשליש ולרביע אבל בבציר לא אביי אמר אפילו בבציר אסור היכי דמי דשרי דמקבל בטסקא: האומר

ה"ג

בדבר של אותה העיר. כדמפרש בית הכנסת והתיבה וכו': **שאין בה כדי חלוקה.** ומאן דאסר משום דבכית הכנסת דמי דקתני דשניהם אסורים ומאן דשרי הואיל ואי אפשר בחלוקה: **אבל יש בה כדי חלוקה דברי הכל אסור.** דסגי ליה בחלוקה: **וכמה תפיסת יד.** יש לו למדיר בחלומו מרתף דליתסר ביה האי: **אבל בבציר.** מרבינא לא חשיב תפיסת יד ומותר בו המודר. וספרים דכתיב בהו בבצין משמע נמי (ב) בבציס. ואית דגרסי בביצין כמו ביצין של יוצר כדאמר בב"מ (דף עד.) שהיוצר עושה כמין ביצים של חומר ומהם עושה קדרות והכי משמע ליה דאית ליה דאמיתא כלום אבל כדי להניח ביצים של יוצר להתם ליתנהו אין זו תפיסת יד: **אביי אמר אפי' בבציר.** מרבינא הוי תפיסת יד ואסור בהם המודר. והכי נמי איכא לפרש כל הני ליצני: **דמקבל בטסקא.** שקיבלו השוכר לתת ממנו מס בכל שנה ושנה דהאי לא הוי תפיסת יד כלל:

ה"ג

(6) נמ' מחלוקת בשיש בה: (ב) רש"י ד"ה אבל בבציר וכו' משמע נמי בבציר ואית וכו' והכי משמע ליה תפיסת יד לאית ליה:

(6) שייך למתני' דלעיל בע"ח, ב) ל"ל בתרא דביה,

הגהות הב"ח

תוספות

מחלוקת בשיש בו כדי חלוקה. דלא מתהני בחלוקה שיכול לכוף את חבירו לחלוק לכך לא קנאוה רבנן אבל אין בה דין חלוקה שאין יכול לכוף את חבירו קנאו רבנן: **אמר רב הונא הלכה כרבי אליעזר בן יעקב.** וקשה דבפרק בתרא ב) פסקינן כרבי אושעיא דאמר בדאורייתא אין ברירה ובכל דאורייתא הוא ומפרש ר"ת דהא דפסקי' כרבי אליעזר בן יעקב לאו מטעם דיש ברירה אלא משום דיתור מותר במולד הנאה וכשהאירו זה את זה מדרישה הרגל לא נאסרו ול"כ לפי זה שאם אסרו עצמם בדריסה אסורין ליכנס לאחר ואדם מן השוק שאסר מותר ליכנס דיתור מותר ור"י פי' דפסקינן שפיר מטעמא דיש ברירה ובגילה (דף לח:) לא פליק כר' אושעיא אלא ממאי דאמר בדרבנן יש ברירה הילכך שותפין שנדרו דרישת הרגל מותרין בחלר ואדם מן השוק מותר הנאה מחבירו אסור ליכנס דיתור אסור לאשכחן אתמא בפרקין לעיל דיתור אסור: **למאצה לשליש ולרביע.** שהמשכיר מקבל שלש הרישה ואין לשוכר כ"א ג' חלקים דכרשותו הוא מקבל ואסור: **אבל בבציר.** פירוש בפחות מותר: **אביי אמר אפילו בבציר אסור.** כך הגירסא דאשונה: **דמקבל בטסקא.** פירוש שמקבל השוכר מן המשכיר בכך וכך לשנה ואיתא ספרים דגרסי אפילו בביצין פירוש קרקע היוצר כמו על הבנין של יוצר (כ"מ דף עד.) וריגלין ליכנס במרתף ואם רגילות להשכיר ליכנס בנין של משכיר בלאותו מרתף הוה תפיסת יד:

פירוש הרא"ש

מחלוקת שיש בה כדי חלוקה. ד' אמות לכל א' כיון דאפשר בחלוקה לא סמכינן אברירה: מחלוקת בשאין בה כדי חלוקה. דכיון דלא אפשר לחלוק אית ליה לר"א דסמכינן אברירה: למחצה לשליש ולרביע. שמוליקים כך השכר ביניהן: אבל בבציר לא. אם יש למשכיר פחות משלש בשכר לא מקרי תפיסת יד ויש"ג אבל בביצים לא וה"פ אם שייר המשכיר לעצמו שיש לו כח ליכנס בבית המרתף ביצים של יוצר כדאמרינן באיזהו נשך (ב"מ דף עד.) על הביצים של יוצר משיסקעם בכבשן וכנגד זה מלאכה קטנה בבית הבד לא מיקרי בהם תפיסת יד: דמקבל בטסקא. שהשוכר נותן בם מס של המרתף ובית הבד דהוי שכירות בריא' כדאמר בפרק הדר עם העובד כוכבים (עירובין דף סב.) היכי דמי שכירות בריא"ה במוהרקי ותבורגני פי' שנותן השוכר מס ואז נסתלק בעל הבית לגמרי ואית דגרסי בפסקא שנותן השוכר קצוב למשכיר ואין לו בחלק שמרויח השוכר:

ז א מיי' פ"ז מהלכות נדרים הלכה ד סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רכו סעיף ח:
ח ב מיי' פ"ו מהלכות נדרים הלכה יב סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סי' רכא סעיף ו:

ה"ג **בעי אביי קונס בים זה שאתה נכנס ומת או שמכרו לאחר מהו: אדם אוסר דבר וכו'.** ואפילו לאחר שמת או שמכרו לאחר הוי נמי אסור או לא: **תנן התם.** לקמן בפרק הנודר מן הירק (ה): **קונס פירות האלו עלי או קונס הן לפי או קונס הן על פי אסור בחילופיהן.** אם נתחלפו בפירות אחרות ודבר שלא בא לעולם הוא: **גידוליהן.** שנטען והגדילו: **על פלוני.** שאסרן על חבירו: **מהו.** (ב) אי הוי אסור בחילופיהן כמו שהוא אסור אי לא מי אמרינן גביה דיליה כי אמר קונס הן לפי או על פי אסור בחילופיהן אף על גב דהוי דבר שלב"ל הואיל ואשכחן גבי דיליה כי האי תומרא דאיהו אוס' פירות חבירו עליו ואהכי מחמירי' לגביה דאוסר נמי עליו דבר שלב"ל אבל גבי חבירו הואיל ואינו אוסר פירות חבירו על חבירו אמר לחבירו קונס פירות של פלוני עליך לא הוי כלום לא אמרינן נמי דאית בידו למיסר ליה בחילופין דהוי דבר שלא בא לעולם: **אוסר פירות חבירו על חבירו אין אדם אוסר דבר שלא בא לעולם על חבירו** כשאוסר אותם לשוכר או כשאוסר אותם על כל אדם שהשוכר בכלל משום דכיון דקונמות מפקעי מידי שעבוד אסתלק ליה שעבודא דשוכר לגמרי אבל לאסור אותו על אחר לא כל הימנו דכיון דאשתייר ליה שעבודא דשוכר כשהמודר נהנה לא ממדיר הוא לגבי אלא מן השוכר כנ"ל ודבר ברור הוא. ולפיכך אני אומר דכי תנן לעיל [מו.] היה מ' מן השוק מודר מא' מהם הנאה לא יכנס לאחר ר"א בן יעקב אומר וכו' לאו משום רבותא דרבי אליעזר בן יעקב בלאחר תנא ליה אלא לרבותא דרבנן נמי נקטיה דסד"א נהי דקסברי רבנן דשותף מני אסר אחבריה ה"מ משום דמפקע מייניה קנין שעבוד וכדכתיבנא לעיל אבל לאחר מן השוק לא מני אסר הך אחר שאין בה דין חלוקה דמאי א"ל כיון דשעבוד חבירך עדיין נשאר אצלו לאוך שלו אני נכנס ולא לאוך שלך קמ"ל דכיון דהך מדיר מני קני ליה בהא אחר קנין גוף ופירות לא כל הימנו: ו) **מתני' האומר לחבירו קונס לביתך שאני נכנס.** כלומר למה שאני נכנס בו: **שדך שאני לוקח.** כלומר אם אקחנו: **מת או (ג)מכרן לאחר מותר.** דביתך אמר והשתא לאו ביתיה הוא. וה"ה דאי נתנן לאחר נמי שרי אלא להכי נקט מכרן לאשמועינן דדוקא מכרן לאחר אבל אמר ביתך שאני נכנס ומכרו לו אסור: **קונס לבית זה שאני נכנס ושדה זה שאני לוקח מת או מכרו לאחר אסור.** דכיון דבית זה קאמר שויה עילויה חתיכה דאיסורא הלכך אפילו מכרו לאחר אסור. והוי יודע דכי היכי דבית זה חמור מביתך לענין (ד) מכרן לאחר הכי נמי ביתך חמור מבית זה לענין נפילה דאי אמר ביתך שאני נכנס ונפל ובנאו אסור ליכנס בו דכל שהוא ביתך משמע ואי אמר בית זה ונפל אף ע"פ שחזר ובנאו מותר בו דכיון דנפל אזדא ואי אמר ביתך זה משום זה אתה תופסו בין לאומרא דמכירה בין לקולא דנפילה והכי איתא בירושלמי [פ"ה ה"ג] ביתך זה משום מה אתה תופסו משום ביתך זה נפל ובני הא לית הוא ושמעינן מן הדא האומר ליורשיו תנו בית חתנות לבני או בית ארמנות לבתי ונפל היורשים מייבים לבנותו בית זה ונפל אין מייבין לבנותו ומסתברא דכי אמרינן בביתך שאני נכנס דאי נפל ובני ליה אסור לאו דוקא נפל ובני ליה במקומו דה"ה אם בנהו במקום אחר אסור דכל שהוא ביתך קאמר והאי דנקט נפל ובני ליה דבאומר בית זה אע"פ שחזר ו) במקומו וכמדתו הראשונה מותר: **גמ' בעי אביי קונס לבית זה שאתה נכנס מת או מכרו לאחר מהו.** כלומר דנהי דאמרי' במתניתין דבאומר בית זה מכרו לאחר אסור ה"מ באוסר על עצמו דמאי אסר אנפשיה בית זה בין שיהא שלו או שימכרנו לאחר אבל אחבריה נהי דבית זה לעולם משמע וכדמוכחא מתניתין מיהו לא כל הימנו לאסרו לכשיצא מרשותו דה"ל נכסי חבירו על חבירו. וה"ה דמבעיא ליה במפרש בית זה שאתה נכנס אפילו לאחר שיצא מרשותו דאפשר דלא מהני דאיהו לא מסתפק בלישנא דודאי פשיטא ליה דזה לעולם משמע וכדמוכחא מתניתין אבל עיקר בעיא היא אפילו כי בעי למיעבד הכי אי מצי עביד כיון דנכסיה השתא ברשותיה נינהו או לאו כיון דלאחר מכן נפקי מרשותיה והוי להו כנכסי חבירו על חבירו. ומש"ה מייתי לה רבא ת"ש מדתנן בחיי ובמותו מת לא יירשנו דאלמא כי פרש מצי למיסר אפילו לאחר שיצאו מרשותו כיון דהשתא ברשותו נינהו וכיון דכי פרש חייל איסורא פשיטא ליה דזה כמפרש דמי דמתני' נמי הכי מוכחא. ואע"ג דלעיל (דף מב:) דחינן שאני התם דאמר בחייו ובמותו כלומר דאע"ג דזה לגבי נודר עצמו לעולם משמע לגבי מדיר לא משמע הכי וכמו שפירשתי אני למעלה הכא לא ניחא לן בההיא דחיא ואמסקנא דלעיל סמכינן: והוי יודע דכי תנן הכא אם מת לא יירשנו לאו למימרא דכיון שנכסים אסורים לו בהנאה לא יזכה בהן דהא קתני בסיפא דההיא מתניתין בפרק הגוזל קמא (ב"ק דף קט.) ויתן לבניו או לאחיו ואם אין לו לוזה ובעלי חובין באין ונפרעין ואם לא זכה בגוף הנכסים היאך נותנן לבניו או לאחיו והיאך בעלי חובין באין ונפרעין אלא ודאי נכסים ז) דידהו מינהו אלא שאינו רשאי ליהנות מהן ואיידי דתנא רישא יירשנו לומר שמותר ליהנות מהן כשאר היורשין תנא סיפא נמי לא יירשנו ולאו דוקא. וכ"ת היכי קתני נותנן לבניו או לאחיו בשלמא לוזה ובעלי חובין באין ונפרעין שפיר דבעלי חוב לאו מדעתיה קא מיפרעו דליהוי פורע חובו באיסורי הנאה דבכה"ג ודאי אסור דהכי אמרינן לעיל [לג.] דמבריח ארי מנכסי חברו הוא היינו כשאחר פורע אלא מדעתו אבל מדעתו ודאי אסור דהוי מוציאן מרשות לרשות ונמצא מועל אלא בעל כרחו ד"ד מגבין להן ואע"ג דאיהו ממילא מתהני לא איכפת לן אבל נותן לבניו או לאחיו היכי שרי והא מתהני הנאה דידהו ואסור כדאמרינן לעיל (דף לו:) גבי תורם משלו על חבירו וי"ל דלאו למימרא שיתנם להם ממש אלא שמראה להם מקום ואומר להם נכסי אלו אסר עלי אבא ואיני יודע מה אעשה בהם עלו לעצמכם ועשו מהם מה שתרצו וכה"ג לאו מתנה הוא אלא בוודא דהפקר וכן כתב הר"ם במז"ל בפ"ה מהל' נדרים (הל' מ) שצריך להודיעם אלו נכסי אני שאסר עלי אבא עשאה הרמב"ם ז"ל כההיא דתנן לעיל מייניה אמר אביי ומת וכו' לוזה ובעלי חובין באין ונפרעין ואמרינן עלה בגמרא [ב"ק קט.] וצריך שיאמר זה גזל אבא: **תנן התם.** לקמן בפ' הנודר מן הירק (דף מז.): **קונס פירות האלו עלי קונס הם על פי קונס הם לפי אסור בחלופיהן וגדוליהם.** כלומר כל שאמר מ' מלאומות הללו חלופיהן וגדוליהן בכלל: **בעי רמי בר אבא קונס פירות האלו על פלוני מהו בחלופיהן.** לאו בקונמות בלחוד קא מבעיא ליה אלא בכולהו איסורי הנאה דעלמא נמי מספקא ליה והיינו דמייתי לקמן [ע"ב] ת"ש מהמקדש בערלה. ולאו להחליפן לכתחלה מיבעיא ליה דודאי כל שהוא אסור בהנאה אסור למוכרו ולהחליפו דאי לא תימא הכי מצינו דמיס לאחר בפסח ולשור הנסקל שיכול למוכרו לעובדי כוכבים ואמאי תנן [ב"ק לו.] שהגזל פטור מן התשלומין אלא ודאי פשיטא ליה דלכתחילה אסור אלא בשעבר והחליפן מספקא ליה. ולאחר נמי לא מיבעיא ליה דפשיטא ליה דמותרין שאין לך תופס את דמיו אלא עבודת כוכבים ושביעית והיינו דתנן ומייתי לה בריש חולין (דף ד.) חמצן של עובדי עבירה אחר הפסח מותר מיד מפני שהן מחליפין אלא מספקא ליה אי מיתסרי למחליף מדרבנן בעלמא או לא. והכי הוי עיקר ספיקה מי אמרינן דכי תנן במתניתין אסור בחלופיהן וגדוליהן היינו משום שכוונת הנודר בכך ואי משום כוונתו הוא דוקא נודר אוסר עצמו בכך דנהי דחילופיהן כדבר שלא בא לעולם דמו לגבי דידיה מצי אסר אבל לגבי חבירו לא מצי אסר או דילמא דכי תנן במתניתין אסור בחילופיהן לאו בתר דעתיה אזלינן אלא דהכא הכי הוא דכל איסורי הנאה חילופיהן אסורין מדרבנן למחליף עצמו הלכך לא שנא הוא ולא שנא חבירו. ותמהני אדבעי רמי במודר ליבעי לה בנודר עצמו ובמתניתין גופה אי מיעטא דמתניתין משום כוונת הנודר אפילו המחליפן אחר חילופיהן אסורין לו ואי משום דינא דאיסורי הנאה דוקא בשהחליפן הוא אבל החליפן אחר מותר בחלופיהן וי"ל דפשיטא ליה לרמי דנודר אפילו המחליפן אחר אסור בחלופיהן דכיון שפרטו ואמר אלו שויתם עליו כהקדש וכמו שנפרש בפ' הנודר מן הירק [לקמן מז. ד"ה מתני'] עלה דהא מתניתין בס"ד מיהו הא מיבעיא ליה מי אמרינן דאפילו בשהחליפן הוא אינו אסור דכיון דאיסורי הנאה לא נאסרו אלא בנודר עצמו ולא בנודר חבירו אפילו בנודר אסור וכי תנן אלו להחליפן אחר אינו אסור אלא דילמא דכי תנן במתניתין אסור בחלופיהן וגדוליהן דמי הילכך אפילו בנודר אסור וכי תנן אלו להחליפן אחר אינו אסור אלא דילמא דכי תנן במתניתין אסור בחלופיהן וגדוליהן היינו משום שכוונת הנודר בכך ואי משום כוונתו הוא דוקא אלא דלישנא דמתניתין באלו עדיפא ליה כנ"ל. ופשטינא לה מדתנן האומר לאשתו קונם שאני מהנה לך ומיירי בשהדירה בעודה ארוסה וכיון דאסרי לא משתעבד לה חייל נדרא ° ומסתברא אפילו לאחר נשאה דמשועבד לה ° והכי מוכח בכתובות בפרק המדיר (דף ע:): לוזה

מאחר דעלמא דהא אמרינן בגמרא היכי דמי דשרי דמקבל בטפקא ומקבל בטפקא לאו היינו שכירות אלא הקרקע הרי הוא של מחזיק לעולם ומוריש לבניו אלא שנותן דבר ידוע בכל שנה לבעלים הראשונים וכל כי האי גוונא קנין הגוף מיקרי ולא שעבוד בלבד שיפקיענו קונם והאי דנקט מושכרין במתניתין משום דטפקא זו בעין שכירות הוא שאם אינו פורע המוטל עליו שנה שנה הדלת ארעא למרא וכדאמרינן בעלמא (ב"מ ד' עג.) ארעא לטפקא משתעבדא ומלכא אמר דיהיב טפקא ליכול ארעא ואפילו הכי כיון דכל אימת דבעי למפרע לא מצי מסלק ליה אידך קנין הגוף יש לו בקרקע ומש"ה לא מצי אסר אבל בשכירות דעלמא מצי אסר כל זה פלפלו הראשונים ז"ל. ותמהני עליהם לפי שאני אומר להלכה דאפי' בשכירות דעלמא כל שאין לו למדיר תפיסת יד שרי מודר לאתנויי ממרחץ ובית הבד שיש לו למדיר מושכרין בעיר דאע"ג דמן דינא ודאי דמשכיר יכול לאסור על השוכר ואפי' הקדיש השוכר למשכיר שכרו וכדפרישנא לעיל במתניתין דיש פרקא הני מילי אחר דעלמא דהא אמרינן בגמרא היכי דמי דשרי דמקבל בטפקא

אומר לחבירו וכו': בעי [6]אבימי קונם לבית זה שאתה נכנס מת או שמכרו לאחר מהו [7]אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו או לא אמר רבא ת"ש [8]האומר לבנו קונם שאי אתה נהנה לי ומת יירשנו בחייו ובמותו ומת לא יירשנו [9]א"ש"מ אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו שמע מינה: [10]תנן התם [11]קונם פירות האלו עלי קונם הן על פי קונם הן לפי אסור בחילופיהן ובגידוליהן [12]בעי רמי בר חמא אמר קונם פירות האלו על פלוני מהו בחילופיהן מי אמרינן גבי דיליה הואיל ואדם אוסר פירות חבירו על עצמו [13]אדם אוסר דבר שלא בא לעולם על עצמו גבי חבירו הואיל [14]ואין אדם אוסר פירות חבירו על חבירו אין אדם אוסר דבר שלא בא לעולם על חבירו

תוספות

מת או מכרן לאחר מותר. לפי שלא נתכוין לאסור אלא בעודו שלו: שדה זה שאני לוקח בית זו שאני נכנס והבית שלו מת או מכרו מהו. מי אמרי' כיון דדיליה הוא אינו יכול לאסור אלא בעודו שלו דנהי דתנן בית זה שאני נכנס ומכרו אסור ה"מ כשמדיר עצמו מבית חבירו דעתו לאוסרו עליו (שהרי אסרו עליו) כשאינו שלו ומיבעיא לאבימי כשאמר בהדיא בחייו ובמותו: ת"ש בו'. הכא לא דמי שאני הכא דקאמר בחייו ובמותו כדאמר לעיל דהכא כי נמי אמר בחייו ובמותו מיבעיא ליה משום דאין אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו: תנן התם. לקמן בפרק הנודר מן הירק: אסור בחילופיהן. אם המלוקט אסורין [דמיהן וחלופיהן] דמשבינן להן כהקדש ותופס דמיו וגידולי הקדש הקדש: אסר קונם פירות אלו על פלוני מהו בחילופיהן. וה"ה דמיבעיא ליה (בשאר איסורין) אם מכר מהו שיהנה המודר מן החילופין דשמא אסור כי ההוא דלעיל דאסור בחלופיהן וה"ה דמיבעיא ליה בשאר איסורי הנאה כגון ערלה וכלאי הכרם מדקתניתי למפשט בעיין ממתני' דמקדש בערלה וכלאי הכרם וליכא לפרושי דמיבעיא ליה באיסורי הנאה מהו בחילופיהן אם מותר למוכרם בתחילה דפשיט' דאסור כדמוכח פרק כל שעה (דף כא:) למ"ד לא תאכלו איסורי הנאה משמע מדאליעזר' קרא למיסרי נבילה למכירה לעובד כוכבים אלמא דאסור למכור איסורי הנאה משום דבשעת מכירה הוא נהנה מגוף האיסור וה"ל כפרישה מעני איסור וגם אם מכרם בדיעבד פשיטא ליה דמותרין מן התורה כדמפרש בשלהי פרק שני דקידושין (דף נח.) דאין לך דבר שתופס דמיו אלא עבודת כוכבים וכביעת וקאמר התם דהוו להו שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין מהם שאר איסורין וכי קמיבעיא אם החליפן אסורין מדרבנן כדקאמר בתמתניתין קונם פירות אלו עלי אסור בחילופיהן דחילופיהן כגידוליהן או שמא גבי דידיה הואיל ואדם אוסר כו' אבל גבי חבירו דאין אדם אוסר פירות חבירו אין אדם אוסר דבר שלא בא לעולם על חבירו וה"ה בכל איסורי הנאה ושרי וגראה דלהכי לא קמיבעיא ליה בחליפין איסורי הנאה [לאסור לאחר] שלא החליפם דפשיטא דשרי כדאמר (חולין דף ד.) חמצן של עובדי עבירה אחר הפסח מותר מיד מפני שהם מחליפין ולא מיבעיא ליה אלא לאחר עצמו שהחליפן ומבעיא בהחלפתם אי קנסינן ליה ואסור ליהנות מדרבנן:

עין משפט נר מצוה

ט א מיי' פ"ה מהלכות נדרים הל' ה טוש"ע י"ד סי' רעז סעיף ז:
י ב מיי' שם הלכה עז סמג לאוין מב טוש"ע שם סעיף ח:
יא ג מיי' שם הלכה עח טוש"ע שם סעיף ב [והכל"ם בפסקיו לקמן פ"ז סי' ה]:
[ד טוש"ע י"ד סי' רד סעי' ד:
ה מיי' שם הל"ג טוש"ע י"ד סי' רכה:]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה תנן התם כי' הירק. נ"ב דף מ.:
(ב) ד"ה על פלוני וכו' מהו מי הוי וכו' אסור בהן או לא וכו' בחלופיהן דהוי:
(ג) בר"ן ד"ה האומר וכו' או מכרו לאחר וכו' דאי נתנו לאחר וכו' נקט מכרו וכו' דדוקא מכרו:
(ד) ד"ה קונם בית וכו' לענין מכרו לאחר וכו' מבית זה לענין וכו' משום מה אתה תופסו משום ביתך או משום זה נפל ובני לית הוא נשמעינה מן הדא וכו' נפל ובני ליה לרבותא:

גליון הש"ם

בהר"ן ד"ה בעי רמב"א בסה"ד ומסתב"א. ל"ל ומתסבא: בא"ד והבי מובח וכו'. עם מסקר' דנשאת סבריה וקבלה ול"ע:

מוסף רש"י

קונם שאי אתה נהנה לי. מכל נכסי, ומת ירשנו. אלא אסר עליו אלא כל זמן שהנכסים שלו, לפיכך ירשנו אם מת, ואם גדל בחייו ובמותו, כיון דמפרש במותו, מת לא ירשנו (לעיל מב:). הואיל ואין אדם אוסר פירות חבירו על חבירו. לומר קונם פירותיך עליך (כתובות נט:).

פירוש הרא"ש

קונם לבית זה שאתה נכנס ומת או שמכרו לאחר כו'. ולא דמי לבית זה שאני נכנס דכיון דמודר קאמר זה פשיטא דלעולם אסריה עילויה דהיינו כרשותו ומה לי ברשות זה ליאלה מרשותו אבל הכא אע"ג דמדיר קאמר זה דילמא אין אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו אבל לעיל בפ' אין בין המודר כו' לא מפליג בין היכא דקאמר מודר שדך וכין היכא דקאמר מדיר נכסי משום דאין חילוק ביניהם בדבר התלוי בלשון ומיירי כגון דאמרינן בפרקין לבית זה שאתה נכנס בחיי ובמותי ולהכי פשיטא ליה מהך מתניתין דהגזל ולא דמי כלעיל שאני הכא דקאמר בחיי ובמותו: אסור בחלופיהן. אם מכרן המדמים אסורין: ובגידוליהן. אם נטען הגדל מהם אסור דחשבינן ליה כהקדש: אוסר דבר שלא בא לעולם. דכיון שלא הוחלפו עדיין ובמו שאינו אוסר